

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 9. 2016, č. j. MPSV-2016/184775-923, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2016, č. j. 19 Ad 35/2016 - 59,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 1.9.2016, č.j. MPSV-2016/184775-923, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobkyně ve věci nepřiznání dávky pomoci v hmotné nouzi – mimořádná okamžitá pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, z důvodu adaptace koupelny na bezbariérovou a z důvodu péče o imobilní dceru.

V žalobě žalobkyně pouze popsala to, že správní orgány jí nepřiznaly dávku hmotné nouze za účelem úpravy koupelny pro realizaci rodičovského styku. Uvedla, že vzhledem ke specifické situaci, pro kterou není vhodná judikaturní opora, žádá o ustanovení zástupce z řad advokátů současně s žádostí o osvobození od soudních poplatků.

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 12. 10. 2016, č. j. 19 Ad 35/2016 – 34, výrokem I. přiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků a výrokem II. jí ustanovil zástupkyni JUDr. Světlanu Richtárovou. Usnesením ze dne 31. 10. 2016,

č. j. 19 Ad 35/2016 – 38, krajský soud žalobkyni prostřednictvím ustanovené zástupkyně vyzval, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení doplnila žalobu o žalobní body.

Podáním ze dne 18. 11. 2016 ustanovená zástupkyně žádala soud o zrušení ustanovení z důvodu nedůvěry ve vztahu mezi advokátem a klientem. Poukázala na obsah emailové komunikace mezi ní a žalobkyní, v níž žalobkyně pochybovala o kvalitě doplnění žaloby, které navrhovala ustanovená zástupkyně, jelikož postrádala „judikatorní ukotvení“, tudíž vyhodnotila podání jako „plytké“, když neobsahuje žádnou „přidanou hodnotu“.

Samostatným podáním ze dne 17. 11. 2016 ustanovená zástupkyně doplnila žalobu o žalobní body. Vysvětlila, že žalovaný přehlédl, že se žalobkyně nachází v hmotné nouzi, přičemž se snaží starat se o svou imobilní dceru, které je nutné zajistit speciální vybavení koupelny. Řádné péče v pronajatém bytě žalobkyně brání právě nedostatečné vybavení koupelny, v jejímž důsledku nemůže žalobkyně zajistit hygienu své dcery. Rekonstrukce koupelny je tak podle jejího názoru nutná.

Žalobkyně osobně v podání ze dne 17. 11. 2016 doplnila žalobu tak, že správní orgány se nedostatečně zabývaly její nepříznivou ekonomickou situací a její snahou naplňovat svá rodičovská práva vůči imobilní dceři. Dlouhodobý pobyt dceru u ní doma je však komplikován tím, že jí nemůže zajistit řádnou hygienu v důsledku nedostatečně řešené koupelny. Vyslovila přesvědčení, že nelze po ní spravedlivě požadovat, aby si zajistila jiné ubytování. Správní orgány jí tedy měly vyjít vstříc, neboť je rodičem postižené dcery se speciálními potřebami vyplývajícími z jejího zdravotního stavu. Dále žádala o změnu ustanoveného zástupce z řad advokátů z důvodu narušení nezbytné důvěry.

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 24. 11. 2016, č. j. 19 Ad 35/2016 – 59, výrokem I. zprostil advokátku JUDr. Světlanu Richtárovou, povinnosti zastupovat žalobkyni v tomto řízení a výrokem II. žádost žalobkyně o ustanovení zástupce zamítl. Vyšel z toho, že z předložené komunikace vyplývá, že došlo k narušení důvěry mezi advokátem a žalobkyní, proto soud ustanovenou zástupkyni zprostil povinnosti zastupovat žalobkyni. K otázce ustanovení dalšího zástupce soud poukázal na obsah spisu, z něhož vyplývá, že žalobkyně se velmi dobře orientuje v předmětné problematice, jak vyplývá z její kritiky doplnění žaloby učiněné ustanovenou zástupkyní a z jím podaného doplnění žaloby. Samotná žalobkyně tak doplnila žalobu, přičemž doplnění podané ustanovenou zástupkyní vyhodnotila jako „plytké“. Za dané situace proto soud nepovažoval za nezbytné, aby žalobkyně měla ustanoveného zástupce, zvláště když je mu známo, že žalobkyně má předchozí zkušenosti se soudním jednáním.

Proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2016, č. j. 19 Ad 35/2016 – 59, nyní žalobkyně (dále „stěžovatelka“) brojí kasační stížností. Stěžovatelka namítala, že krajský soud celou situaci dezinterpretoval, když přihlédl pouze k tomu, co se mu hodilo. Podle názoru soudu by vlastně po podání žaloby a jejím doplnění už nezáleželo na dalším průběhu řízení, v němž by se účastník měl obejít bez odborné právní pomoci, když vady žaloby byly již odstraněny. V případě přijetí této argumentace by ale soudy měly po doplnění žaloby zprošťovat všechny ustanovené zástupce. Považovala rovněž za irelevantní, že má zkušenosti se soudním řízením. Namítala dále, že soud jí nedal možnost vyjádřit se ke všem podkladům rozhodnutí, z nichž vycházel.

V podání ze dne 29. 12. 2016, v němž avizovala doplnění kasační stížnosti ve lhůtě do 31. 1. 2017, v návaznosti na vyřizování její žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., setrvala na tom, že v tak citlivém řízení je důležité, aby jeho účastník měl nezbytnou důvěru k ustanovenému zástupci, kterého si sám nevybral. Za tuto skutečnost nemůže být účastník řízení

pokračování

trestán tím, že nebude mít žádného zástupce. Samotný soud je přitom zainteresován na tom, aby žaloba byla nekvalitní, neboť s ní nebude mít takovou práci při jejím vypořádání.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Stěžovatelka avizované doplnění kasační stížnosti neučinila.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána včas, osobou oprávněnou a je proti napadenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a násl. zákona č. 150/2002, soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). S ohledem na to, že kasační stížnost je podána proti rozhodnutí krajského soudu ohledně zastoupení účastníka řízení advokátem, Nejvyšší správní soud nevyžadoval, aby stěžovatelka byla zastoupena v řízení o předmětné kasační stížnosti – srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 -19.

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost stěžovatelky v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. stanoví, že „navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové vydaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát. Byla-li navrhovatel ustanovena zástupcem některá z osob uvedených v odstavci 2, která je plátcem daně z přidané hodnoty (dále jen "daň"), zvyšuje se tento nárok vůči státu o částku odpovídající dani, kterou je tato osoba povinna z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu6); to samé platí i v případě, kdy osoby uvedené v odstavci 2 jsou společníky právnické osoby zřízené podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon jejich povolání6b) a plátcem daně je tato právnická osoba. Požadá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Zástupce ustanovený v řízení před krajským soudem, je-li jím advokát, zastupuje navrhovatele i v řízení o kasační stížnosti.“

Předmětem soudního řízení je posouzení to, zda je nutné stěžovatelce ustanovit zástupce z řad advokátů za situace, kdy ve vztahu k předchozímu soudem ustanovenému advokátovi byla ze strany stěžovatelky narušena důvěra, přičemž v mezidobí byla předmětná žaloba řádně doplněna o žalobní body ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud na úvod předesílá, že není nutné, aby krajský soud vždy bez ohledu na okolnosti případu znovu ustanovil účastníkovi řízení zástupce z řad advokátů poté, co zprostil předchozího zástupce ze zastupování účastníka řízení. Nejvyšší správní soud totiž již v rozsudku ze dne 3. 3. 2011, č. j. 3 Ads 149/2010 – 126, dospěl k právnímu závěru, že „účastníku řízení nemusí být i při splnění podmínek uvedených v § 35 odst. 8 s. ř. s. ustanoven zástupce v těch případech, kde by tímto úkonem nedošlo k naplnění zamýšleného cíle, tedy poskytnutí právní pomoci a současně realizaci zásady rychlosti a hospodárnosti řízení. K takovým případům patří i svévolné odmítání pomoci poskytované dosud ustanoveným zástupcem ze strany účastníka, odpírání potřebné součinnosti a maření jeho úkonů.“

Z tohoto právního názoru vyplývá, že obecně nelze automaticky hovořit o nezákonném postupu krajského soudu atakující právo stěžovatelky na spravedlivý proces a zejména právo na právní pomoc v řízení před soudy v případě, kdy po doplnění žaloby ustanoveným zástupcem soud tohoto zástupce zproští jeho povinnosti zastupovat účastníka řízení a nového zástupce účastníku řízení neustanoví, neboť je nutné zohlednit konkrétní okolnosti daného případu – viz. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88. Ostatně krajský soud nepostavil své rozhodnutí o neustanovení nového zástupce pouze a jen na tom, že žaloba již byla řádně doplněna a že zastoupení žalobce zástupcem z řad advokacie není v tomto směru potřebné; nelze tedy hovořit o tom, že si chtěl neustanovení dalšího zástupce pouze „ulehčit práci“, jak nemístně dovozuje stěžovatelka.

Krajský soud naopak svůj závěr o neustanovení dalšího zástupce stěžovatelce z řad advokátů opřel o tom, že s ohledem na schopnosti stěžovatelky a její postup v řízení toho není třeba. S ohledem na tyto skutečnosti, které krajskému soudu nemohly být při jeho prvotním rozhodování o ustanovení zástupce známy, nelze ani hovořit o tom, že by postup krajského soudu byl svévolný s ohledem na to, že by „nově přehodnotil“ svůj názor na skutečnosti, které mu již byly známy při prvotním rozhodování o ustanovení zástupce. Krajský soud v napadeném usnesení naopak řádně zvážil konkrétní okolnosti případu a postup stěžovatelky, která poté, co jí byl ustaven zástupce, mu vyslovila nedůvěry s ohledem na nedostatečnou úroveň doplnění žaloby.

Nejvyšší správní soud má za to, že za takové situace, která nastala v posuzované věci, krajský soud postupoval správně, pokud zprostil povinnosti zastupovat ustanovenou zástupkyni, neboť stěžovatelka jí zjevně vyjádřila nedůvěru a odmítla s ní spolupracovat. Tyto skutečnosti přitom zjevně zakládají důvod pro to, aby ustanovená zástupkyně byla povinnosti zastupovat stěžovatelku zproštěna – srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2005, č. j. 7 Azs 214/2005 – 96 a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2007, č. j. 8 As 16/2007 - 66.

Na druhou stranu však tato fakta neodůvodňují, aby krajský soud ustanovil stěžovatelce dalšího zástupce, neboť výtky stěžovatelky vůči soudem ustanovené zástupkyni Nejvyšší správní soud považuje za zjevně svévolné a obstrukční. Z obsahu spisu totiž vyplývá, že stěžovatelka pouze nesouhlasila s „kvalitou práce“ ustanovené zástupkyně, avšak Nejvyšší správní soud tyto výtky stěžovatelky vůči ustanovené zástupkyni nesdílí. Ustanovená zástupkyně totiž řádně uvedla žalobní body s ohledem na skutkové okolnosti případu, což ostatně vyplývá i z toho, že obsahově obdobné námítky stěžovatelka uvedla ve svém „vlastním podání“ ze dne 17. 11. 2016. Skutečnost, že doplnění žaloby vypracované ustanovenou zástupkyní není „judikatorně ukotveno“, nezakládá nekvalitu tohoto podání a špatnou práci ustanovené zástupkyně. Ostatně samotná stěžovatelka ve své žalobě z 19. 9. 2016 uvádí, že se v jejím případě jedná o specifickou situaci, pro kterou není vhodná „judikatorní opora“. Pokud sama stěžovatelka tvrdí, že „judikatorní opora“ či „judikatorní ukotvení“ není, nelze následně vyčítat, že ustanovená zástupkyně ve svém doplnění žaloby žádnou judikaturu necituje. K tomu je rovněž nutné uvést, že obsahovou náležitostí žaloby není uvedení judikatury správních soudů, tudíž nelze dovozovat, že žaloba, která se judikatury nedovolává, nesplňuje zákonné náležitosti nebo že je „automaticky“ nekvalitní a odsouzená k nezdaru. Nejvyšší správní soud na závěr pouze zdůrazňuje, že smyslem ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. je poskytnout účastníkovi právní pomoc v soudním řízení, nikoli zajistit mu takového zástupce, který mu najde „judikatorní oporu“ pro jeho případ, která nadto podle jeho samotného neexistuje. Pokud stěžovatelka bez jakéhokoli relevantního důvodu vyslovila ustanovené zástupkyni nedůvěru, přičemž v mezidobí jak tato zástupkyně, tak i samotná stěžovatelka, předmětnou žalobu doplnily o řádné body, nelze hovořit o tom, že je nutné stěžovatelce ustanovit dalšího zástupce pro řízení o žalobě.

pokračování

Nejvyšší správní soud neshledal, že by krajský soud porušil práva stěžovatelky tím, že by si „upravil“ její podání nebo že by rozhodoval na základě podkladů, ke kterým se stěžovatelka nemohla vyjádřit. Rozhodování o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce totiž probíhá bez jednání (srov. § 49 odst. 1 s. ř. s.) na základě listin obsažených ve spise, které vznikly z činnosti a postupu stěžovatelky. Nelze přitom hovořit, že by krajský soud rozhodoval na základě podkladů, které by stěžovatelce nebyly známy, neboť všechny soudem zvažované listiny pocházejí z její komunikace s ustanovenou zástupkyní.

Závěry krajského soudu ohledně nemožnosti ustanovení dalšího zástupce za dané situace v řízení o žalobě před krajským soudem proto s ohledem na výše uvedené obstojí.

Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je zjevně nedůvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. ji zamítl.

III. Závěr

O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla ve věci úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení; žalovaný, který měl ve věci úspěch, žádné náklady nad rámec běžné správní činnosti nevynaložil, proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že se žalovanému náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. února 2017

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu